

Posudek oponenta diplomové práce

Název práce: POTŘEBY OBORU SOCIÁLNÍ PRÁCE Z POHLEDU SOCIÁLNÍCH PRACOVNÍKŮ

Autor práce: Bc. Alena Gerbrichová, DiS.

Obor studia: Etika v sociální práci

Posudek vypracoval: Mgr. Petra Tlčimuková, Ph.D.

Datum: 13. 5. 2023

Bakalářská práce se věnuje tématu, které je jistě přínosné a oborově relevantní. Autorka uvádí (s. 7), že cílem je “zjistit potřeby oboru sociální práce formulované sociálními pracovníky.” K tomuto zjištění pak plánuje využít metody polostrukturovaných rozhovorů a data dále podrobit analýze a eticky reflektovat potřeby oboru sociální práce. Cíl a způsob řešení jsou uvedeny, nicméně téma je poměrně zešířeno vydefinováno, což znesnadňuje přístup k němu, potažmo zodpovězení výzkumných otázek.

Po formální stránce práce obsahuje jisté nedostatky, a to především v oblasti užití interpunkce (př. 19, 21, 22), problematické větné stavbě, nejasnému dělení odstavců (často jedna věta) a nejasnými přechody mezi jednotlivými kapitolami, což v celkovém součtu ubírá sdělení na srozumitelnosti a nezlehčuje sledování toku autorčiných myšlenek. Místy překvapí nevhodné výroky jako: „Nedoceněnost je pocitem a pocity jsou přírodními jevy. Vynořují se nezávisle na naší vůli“ (s. 41).

Teoretická část práce a její struktura je místy ne zcela srozumitelná a vhodně rozvržená. Autorka volí vstup do oblasti bádání kapitolou, která pojednává současnou podobu oboru sociální práce. Kapitola 2.1 představuje výzvy a potřeby pro obor sociální práce tak, jak jsou již definované v odborné literatuře. Je tedy otázkou, zda již téma není dostatečně pojednáno, respektive jakým způsobem inovativně a přínosně autorka přikročí k poukázání na limity a k navržení nových možností. A shoduje se autorka s odborníky na potřebě postmoderní sociální práce, o které mluví v první kapitole? Kapitola 3 Potřeby, která má, jak předpokládám, za cíl představit sociálněvědní teorie potřeb, nepůsobí dostatečně. Jak se ukazuje následně na straně 39, ačkoliv autorka tvrdí, že vychází z Pesso Boyden, není zcela jasné, jakým způsobem došlo k „přetavení“ této vývojové teorie potřeb pro výzkumnou oblast (potažmo také jak tato teorie ovlivnila stavbu výzkumných otázek a následně otázek pokládaných v rozhovoru). Mohla by, prosím, toto objasnit? Rozumím snaze autorky pojednat toto téma vzhledem k zaměření práce, ale osobně zároveň nevidím nutnost tuto kapitolu zařazovat (otázku nedostatků ve specifických

oblastech sociální práce lze adekvátně dotazovat i bez toho). Případně doporučuji k přepracování, a stejně tak doporučuji vyhnout se některým tvrzením (např. „Potřeby mohou být na stejné úrovni, ale i jako hierarchie“ s. 22, „potřeby... jsou spojeny s lidmi a vnímány jako na jedné straně jako nedostatečnost a na druhé jako nadbytek v sociální práci“ s. 21, „Naplnění či nenaplnění potřeb pak může ovlivňovat výkon profese pozitivně nebo negativně“ s. 21). Ačkoliv autorka samu sebe řadí k psychologickému proudu smýšlení, kapitola 4 Osobnost sociálního pracovníka se z mého pohledu též jeví jako redundantní a nepřiměřeně psychologizující. Opravdu je autorka názoru, že práce v tomto oboru vyžaduje nějaký specifický osobnostní profil? Zejména ve vztahu k následující kapitole pojednávající vnitřní různorodost oboru je toto tvrzení dle mého názoru ke zvážení. Kapitola 5 pak již svým obsahem částečně pojímá sdělení, která patří do výzkumné části. Autorka ve svém výzkumu vychází z práce Musila (2008) a jeho typologie sociální práce, dle které vybírá respondenty. Dle jejích slov je záměrem „vybrat si ‚čisté‘ typy různorodých představitelů sociální práce podle již zmiňovaného Musila a zjistit, zda formulované potřeby budou alespoň v něčem shodné či nikoli“ (s. 31). Pokud tedy dobře rozumím, chtěla autorka ověřit platnost Musilovy typologie a spíše než o „čisté“ typy, jednalo se o ideálnětypické představitele. Jednalo se tak celkem o čtyři respondenty. Kapitola 7.2 spíše než metodiku výzkumu popisuje využití metody. Z popisu vyplývá, že autorka při vedení rozhovoru nevyužila žádných záznamových technik jiných, než pomocí vedení zápisků, což je pro získávání dat velice limitující a v současné době dostupnosti technického vybavení přinejmenším překvapivý prostředek. V této souvislosti je téměř s podivem, že kapitola 8 prezentuje též delší pasáže z rozhovorů s respondenty. Kapitola 7.3 je mi záhadou. Proč ji autorka zařadila do výzkumné části? Navíc se zdá, že v této typologii nevychází z Musila (2008), jak naznačovala, ale z Matulayové (2020). Jednotlivé kapitoly prezentující výsledky výzkumu jsou zakončovány větami nesoucími v sobě nějaké morální poselství k tématu, které kapitola pojednávala. Tyto ovšem nikterak nenavazují na předchozí teoretická pojednání, ze kterých zároveň též není jasné, z jaké eticky orientované pozice autorka sama vychází. Tyto „etické minizávěry“, zdá se, nevycházejí z výpovědí respondentů, ale jsou spíše morálně laděnými bonmoty samotné autorky, která k těmto účelům využívá také citace různorodých autorů.

Sama autorka rozlišuje na několika místech mezi mikro-, mezo- a makro- úrovní praxe v oblasti sociální práce. Dle mého názoru by práci velmi prospělo, pokud by se na místo teorií potřeb a následného zjišťování těchto potřeb v širokém záběru, soustředila pouze na jasně vymezenou oblast a náměty na zlepšení aktuálního stavu v tomto úzce vymezeném prostoru sociální práce

(např. konkrétní typ instituce, či konkrétní typ pracovníka). Oceňuji zároveň, že si těchto nedostatků je autorka částečně vědoma (s. 51).

Diplomová práce se z mého pohledu pohybuje na hranici přijatelnosti a o výsledku rozhodne obhajoba.